

ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

THE USE OF THE AUTHENTIC MATERIALS IN ENGLISH LANGUAGE CLASSES IN THE INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

Гудима Г.Б.,

orcid.org/0000-0001-6074-4384

викладач кафедри української та англійської мови

Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського

Слодиницька Ю.Р.,

orcid.org/0000-0001-6378-8657

викладач кафедри української та англійської мови

Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського

Автором розглянуто трактування поняття «автентичні матеріали». Визначено змістовне наповнення автентичних матеріалів. Окреслено різновиди автентичних матеріалів, що мають лінгвістичне та культурно-побутове значення. Зазначено високий рівень інформативності автентичних матеріалів. Розглянуто поняття «автентичність навчального матеріалу». Виокремлено критерії відбору автентичних текстів для навчання аудіювання іноземною мовою: ситуативність, когнітивна цінність, лінгвістична цінність, наявність у тексті соціокультурних і національних знань, відповідність вимогам і нормам літературної вимови, емоційна насиченість тексту, ілюстративність. Розглянуто можливості використання подкастів на заняттях з англійської мови як одного з найбільш популярних варіантів автентичних аудіо матеріалів. Представлено перелік характеристик, що потрібно враховувати при виборі подкастів. Зазначено, що доцільним є орієнтуватися на поточні потреби, знання, досвід студентів. Наголошено на вимогах, які стосуються автентичних матеріалів, що виступають саме у такій ролі на занятті з англійської мови за професійним спрямуванням. Відзначено важливість врахування тривалості автентичних аудіо та відео матеріалів при плануванні заняття. Представлено переважання автентичних аудіо записів над текстовим матеріалом. Розглянуто етапи роботи з автентичними матеріалами та надано їх характеристику. Зазначено, що підготовка до безпосередньої роботи з автентичними матеріалами може здійснюватися самостійно або разом з викладачем за допомогою переліку запитань, робочих таблиць або вправ. Наголошено на важливості використовувати слова та словосполучення характерні для усного неофіційного спілкування в автентичному тексті. Відзначено доцільність знаходження студентами англомовних друзів по онлайн комунікації в соціальних мережах для вивчення сучасної автентичної іноземної вимови. представлено перелік умов для досягнення ефективного використання автентичного відеоматеріалу на заняттях з іноземної мови. Представлено варіанти використання сценарію фрагмента автентичного фільму та можливий підбір відповідних вправ.

Ключові слова: автентичність, оригінал, комунікативна компетентність, аудіювання, подкаст.

The author considered the interpretation of the concept of "authentic materials". The meaningful content of authentic materials has been determined. The types of authentic materials with linguistic and cultural and everyday significance are outlined. The high level of informativeness of authentic materials is indicated. The concept of "authenticity of educational material" is considered. The criteria for selecting authentic texts for teaching listening in a foreign language are singled out, among them are situationality, cognitive value, linguistic value, the presence of sociocultural and national knowledge in the text, compliance with the requirements and norms of literary pronunciation, emotional saturation of the text, and illustrativeness. The possibility of using podcasts in English classes as one of the most popular options for authentic audio materials is considered. A list of characteristics that must be considered when choosing podcasts is presented. It is noted that it is expedient to focus on the current needs, knowledge, and experience of students. The emphasis is placed on the requirements related to authentic materials that perform such a role in a professional English language class. The importance of taking into account the duration of authentic audio and video materials when planning classes was noted. The predominance of authentic audio recordings over text material is presented. The stages of work with authentic materials are considered and their characteristics are provided. It is noted that preparation for direct work with authentic materials can be carried out independently or together with the teacher using a list of questions, worksheets or exercises. The emphasis is placed on the importance of using words and phrases characteristic of oral informal communication in an authentic text. The expediency of students finding English-speaking friends through online communication in social networks for studying modern authentic foreign pronunciation is noted. The list of conditions for achieving effective use of authentic video material in foreign language classes is presented. Variants of using the script of a fragment of an authentic film and the possible selection of appropriate exercises are presented.

Key words: authenticity, originality, communicative competence, listening, podcast.

Постановка проблеми. Використання автентичних матеріалів при вивченні іноземної мови у вищих закладах освіти відкриває ряд унікаль-

них можливостей для викладачів і студентів, оскільки дозволяє не тільки опанувати мовою, але й отримати додаткові знання в галузі та зна-

йомство з іноземною культурою. На відміну від друкованого автентичного матеріалу зі спеціальності, який, звісно, може мати високу інформативну, навчальну та пізнавальну цінність, аудіо та відео, окрім змісту, містить також візуальну інформацію. Аудіовізуальний ряд дозволяє студентам краще зрозуміти як фактичну інформацію, так і лінгвістичні особливості мови в певному контексті, оскільки візуальна підтримка звукового ряду іноземною мовою сприяє глибшому і точнішому розумінні значення та розвитку фонематичних і слухових здібностей студентів. Використання автентичних матеріалів активізує увагу та пам'ять студентів, розширює їх кругозір, покращує навички спілкування іноземною мовою.

В умовах сучасної освіти не вирішеним є питання створення єдиної стандартизованої бази автентичних матеріалів для здобувачів освітніх послуг різних рівнів підготовки. Оскільки викладач може не дотримуватися основних вимог до відбору автентичних матеріалів для заняття з англійської мови й зробити акцент на власних суб'єктивних уподобаннях.

Мета і завдання статті. Мета статті полягає у визначенні особливостей використанню автентичних матеріалів на заняттях з англійської мови у закладах вищої освіти. Для досягнення поставленої мети необхідним є вирішення наступних завдань: проаналізувати автентичні матеріали; визначити вимоги до відбору автентичних матеріалів; уточнити особливості використання автентичних матеріалів на заняттях з англійської мови у закладах вищої освіти.

Предмет та об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є іншомовна комунікативна компетентність студентів. Предметом дослідження є процес використання автентичних матеріалів на заняттях з англійської мови у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Автентичні матеріали – це матеріали, створені носіями мови для не носіїв мови з не освітньою метою. Автентичними матеріалами є автентичні твори літератури, фольклору, мистецтва, музики, предмети реального життя, такі як одяг, меблі, посуд та їх ілюстрації. Доцільно виділити в самостійну групу матеріали повсякденного вжитку – прагматичні матеріали (оголошення, анкети, вивіски, етикетки, меню і рахунки, карти, брошури про туризм, відпочинок, товари, пропозиції роботи тощо), які в силу своєї доступності і повсякденності здаються досить значущими, щоб створити ілюзію входження в середовище носіїв мови, відповідно, їх роль на порядок вище,

ніж автентичних текстів підручників, хоча вони можуть поступатися за обсягом.

Безумовно автентичний текст відрізняється своєю інформативністю, особливо, коли мова йде про тексти країнознавчої, лінгвокраїнознавчої тематики. У подібних текстах часто зустрічається специфічна лексика, що викликає в студентів особливі труднощі. Більш того, вивчення лінгвокраїнознавчих текстів охоплює процес вивчення іноземної мови та процес передачі відомостей про країну, мова якої вивчається [1].

Варто зауважити, що автентичність навчального матеріалу – це відносна властивість, яка залежить від цілого ряду чинників: умов, в яких вона застосовується; визначеної мети заняття; рівня володіння студентами аудитивними уміннями тощо.

Проаналізувавши науково-методичну літературу за темою дослідження, виокремили такі критерії відбору автентичних текстів для навчання аудіювання іноземною мовою:

- ситуативність, тобто відповідність типовим комунікативним ситуаціям, визначених програмою відповідно до вікових та індивідуальним особливостям студентів;
- когнітивна цінність, тобто інформаційна (змістова) обґрунтованість;
- лінгвістична цінність, тобто комунікативно-сміслова цілісність, змістова та структурна єдність, завершеність;
- наявність у тексті соціокультурних і національних знань;
- відповідність вимогам і нормам літературної мови;
- емоційна насиченість тексту;
- ілюстративність, тобто вміння проілюструвати текст [2].

Одним з найбільш популярних та поширених варіантів автентичних аудіозаписів є подкасти. Варто відзначити наступні можливості використання подкастів для вивчення іноземної мови, виділяючи серед них: розширення меж початкового середовища, можливість вирішення завдань комунікації та міжкультурної взаємодії через поширення та обмін файлами подкастів через мережу Інтернет, зниження рівня психологічних труднощів та подолання мовного бар'єра, наявність додаткової мовної практики.

Варто враховувати при виборі такі особливості подкастів:

- можливість розміщення індивідуальних подкастів користувачів в Інтернеті;
- можливість створення персональної зони кожним автором подкасту, що необхідно для

організації мережевого обговорення контенту подкасту;

- можливість організації мережевого обговорення контенту подкасту в персональній зоні користувача сервісу за допомогою мікроблогу або онлайн-форуму;

- створення та модерація персональної зони автором подкасту;

- розміщення повідомлень при організації мережевого обговорення контенту подкасту, яке відбувається в хронологічному порядку (як у блозі або на форумі). Користувачі не можуть вносити зміни до цих повідомлень;

- доступність, яка проявляється в тому, що опублікований на сервері подкаст може переглянути / прослухати будь-який зареєстрований користувач.

Доцільним є орієнтуватися власне на студентів, їх потреби, знання, досвід. Важливою є краєзнавча мотивація студентів (тобто на їх зацікавленість та емоційний вплив, який здійснить на них матеріал).

У методиці навчання іноземних мов до засобів навчання висуваються певні вимоги, які стосуються автентичних матеріалів, що виступають саме у такій ролі на занятті з англійської мови за професійним спрямуванням.

Автентичні засоби навчання мають:

- виступати в матеріальній формі й виконувати свою основну функцію – забезпечувати реалізацію діяльності викладача і діяльності студента в освітньому процесі з англійської мови;

- бути орієнтованими на цілі навчання, тобто сприяти досягненню цілей у процесі навчання іноземних мов;

- бути інструментами реалізації методів, що застосовуються в освітньому процесі, і забезпечувати управління діяльністю викладача і діяльністю студента;

- відповідати сучасним досягненням методики навчання англійської мови й забезпечувати реалізацію новітніх технологій [3, с. 55–56].

Останнім критерієм відбору аудіотекстів для формування англомовної компетентності у процесі самостійної роботи є критерій тривалості звучання аудіотексту. Обираючи матеріали різної тривалості слід враховувати мету прослуховування тексту. Так, для детального розуміння рекомендована тривалість тестів становить не більше 2 хвилин на початковому етапі, а для відеоматеріалів 6–7 хвилин є оптимальним часом для сприйняття без значних втрат інформації.

Аудіо- та відеоматеріали відіграють значну роль у вивченні іноземної мови, оскільки допома-

гають у набутті правильної вимови та тренуванні навичок аудіювання, а використання наочності у поєднанні зі звуком дозволяє краще запам'ятовувати інформацію [4]. Однак підготовка такого заняття вимагає більше часу і зусиль, оскільки необхідно детально спланувати, де, як і на якому етапі заняття буде використано цей матеріал і чи відповідає він поставленій меті.

Використання автентичних аудіоматеріалів має свої переваги перед використанням спрощених аудіотекстів, які згодом можуть викликати труднощі в розумінні розмовної мови. Адаптовані тексти позбавлені авторської індивідуальності та національної специфіки, тоді як автентичні тексти викликають інтерес студентів завдяки тематичному та жанровому розмаїттю. Вони ілюструють використання живої мови в природному соціальному контексті та у формі, прийнятій її носіями [5], які можуть мати різні акценти, тембр голосу та швидкість мовлення. Розуміння різних стилів спілкування та вміння адаптуватися до вимови кожного мовця є ключем до успішної комунікації.

Знайомство студентів з великою кількістю нових слів може призвести до регресу, а не до прогресу. Перевантаження лексики може викликати стрес і тривогу. Один зі способів подолати цю проблему – вводити нову лексику поряд з лексикою, яку студенти вже знають. Студенти бачитимуть знайому лексику, і нова лексика не здаватиметься їм надто складною. Використовуючи автентичні матеріали, викладач повинен мати на увазі конкретну мету. Наприклад, Р. Сеніор вважає, що потрібно мати чітку педагогічну мету: чого саме повинні навчитися студенти, використовуючи такі матеріали [4].

Робота з автентичними матеріалами включає підготовчий етап, етап безпосередньої роботи з (текстовим) матеріалом, етап обговорення та творчий етап. У випадку роботи з прислів'ями та наочністю особливих етапів немає.

Основними цілями підготовчого етапу є усунення можливих труднощів при сприйнятті автентичного матеріалу (мовних, стилістичних та соціокультурних), ознайомлення студентів з метою читання, перегляду та прослуховування, формування мотивації до роботи (цікавість, здивування), стимулювання розумових здібностей студентів. Цей етап передбачає розвиток умінь робити прогнози, будувати речення з опорою на ілюстрації, схеми, мовні кліше та без використання допоміжних засобів, запам'ятовувати слова та словосполучення іноземною мовою.

Підготовка до безпосередньої роботи з автентичними матеріалами може здійснюватися самотійно або разом з викладачем за допомогою переліку запитань, робочих таблиць або вправ, наприклад: перекласти заголовок; визначити значення слів на основі дефініцій; заповнити пропуски; відповісти на запитання; виконати тестові завдання тощо.

Етап безпосередньої роботи з матеріалом спрямований на розвиток вміння семантично опрацьовувати отриману інформацію (розуміння основної ідеї матеріалу, визначення меж підтем, побудова структури та плану матеріалу), відрізняти нюанси в мовній / немовній поведінці носіїв англійської мови від українськомовних.

При доборі завдань на цьому етапі важливо враховувати, який тип автентичного матеріалу (перегляд, аудіювання чи читання) та завдання (часткове чи повне охоплення змісту, ознайомлювальне чи допитливе читання тощо) слід використовувати.

Післятекстовий етап передбачає вирішення таких завдань: визначення головної інформації або фактів, пригадування певних деталей, перевірка розуміння матеріалу. Цей етап спрямований на розвиток рецептивних умінь, які передбачають отримання найважливішої інформації, розуміння змісту, розвиток когнітивних умінь (виділення, простежування, прогнозування, аналіз, порівняння), репродуктивних умінь (узагальнення матеріалу з опорою та без опори), а також умінь мовленнєвого етикету (як починати та закінчувати розмову, погоджуватися чи не погоджуватися з думкою іншої людини тощо).

Щоб автентичний матеріал застосовувався ефективно, викладач має навчитися відбирати й пристосувати його відповідно цілям навчання. Використання автентичних матеріалів на початковому і середньому рівнях порівняно обмежене у зв'язку з наявністю великої кількості лексичних, граматичних, фонетичних труднощів, тоді як на вищих рівнях у студентів уже є достатній запас знань з основних мовних аспектів.

Важливо, щоб у тексті використовувалися слова та словосполучення характерні для усного неофіційного спілкування. Ці лексичні еквіваленти слід вводити до слухання тексту в поєднанні з їх літературними еквівалентами. Потрібно також ознайомити студентів зі зразками поширених жанрів / типів текстів, показавши логічно композиційні та мовні особливості їх реалізації у мові, що вивчається. До таких жанрів слід віднести: розповідь, опис, повідомлення, пояснення,

доказ, відгук, бесіду, інтерв'ю, розпитування, суперечку, дискусію [6].

Спочатку викладач має заохотити студентів спілкуватися в онлайн форматі у соціальних мережах англійською мовою. Наприклад, в якості першого рівня, спілкування іноземною мовою між собою у соціальній групі. Другий рівень – знаходження студентами англомовних друзів по онлайн комунікації в соціальних мережах. Таким чином, відбудеться перший онлайн контакт та комунікація двох культур. Гарний плюс, відказати студентам перевести мову їхніх гаджетів на мову, що вивчається. Це виробить автоматичну звичку сприймати все іноземною мовою.

Для досягнення ефективного використання автентичного відеоматеріалу на заняттях з іноземної мови необхідно дотримуватися низки певних умов [7]:

- зміст відеоматеріалу має відповідати тематиці навчальної програми з дисципліни, тематиці заняття, інтересам цільової аудиторії та рівню знань студентів;
- відеоматеріал повинен бути використаний і показаний у заздалегідь запланований та відповідний момент заняття;
- відеофрагмент повинен надавати студентам можливість розвитку мовної, комунікативної, соціокультурної компетентності;
- відеотекст повинен супроводжуватися чіткою інструкцією викладача, спрямованою на вирішення певного навчального завдання, зрозумілого студентам і виправданим логікою заняття;
- відеофрагмент не повинен бути занадто довгим.

Одним з ефективних способів навчання міжкультурній комунікації є використання на заняттях автентичних відеофільмів. Фільм підбирається таким чином, щоб його зміст викликав інтерес і міг стимулювати мовну активність. Крім того, сценарій фільму може слугувати основою для створення на заняттях ситуацій, що імітують реальне мовне спілкування. Сюжет повинен мати закінчений характер, обсяг фільму – не більше 15 хвилин. Підбираються такі сюжети, які можуть бути в кінці переказані студентами. Виконуються наступні види вправ: «Хто це сказав?», «зіпсований телефон», рольова гра, опис героїв, вірно-невірно тощо. Можна запропонувати студентам відповісти на запитання чи написати переказ серії.

Висновки і перспективи подальших розробок. Активне використання автентичних матеріалів на заняттях з англійської мови сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів, підвищення ролі самотійної роботи, формування в студентів

спостережливості, уваги, мислення, мовленнєвої пам'яті; розвивати навички з усіх без винятку видів мовленнєвої діяльності, творчої діяльності студентів, яка характеризується перенесенням знань і вмінь у нову ситуацію.

У подальших дослідженнях варто провести комплексну оцінку ефективності використання автентичних матеріалів на заняттях з англійської мови у традиційному та дистанційному форматах організації освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Романюк Л. В., Русановська Т. В. Критерії відбору автентичних матеріалів у процесі навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. URL: <http://www.sci-notes.mgu.od.ua/archive/v27/40.pdf> (дата звернення: 04.03.2023).
2. Дука М. Властивості методичного потенціалу автентичних відеоматеріалів для формування англомовної компетентності в діалогічному мовленні. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. № 8 (72). С. 259–270.
3. Ніколаєва С. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ: Ленвіт, 2011. 320 с.
4. Lawrence T. ICTs for Modern Educational and Instructional Advancement: New Approaches to Teaching. NY: Hershey, 2010. 402 p.
5. Качур І. І. Використання автентичних матеріалів як креативний підхід до вивчення іноземної мови. *Теорія та методика навчання (з галузей знань)*. 2020. № 21. Т. 2. С. 13–15.
6. Мунтян А. О. Використання автентичних письмових та аудіо / відео матеріалів при навчанні іноземної мови: [препринт]. *Англістика та американістика: зб. наук. пр.* 2015. № 12. С. 88–94.
7. Конопляник Л. М., Коваленко О. О. Використання автентичних відеоматеріалів для формування іншомовної професійної комунікативної компетентності майбутніх інженерів. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія «Педагогіка. Психологія»*. 2016. № 2 (9). С. 90–96.